

**Andrzej Dzun**

Uniwersytet w Białymstoku

# GLOBALIZACJA A WSPÓŁCZESNY HANDEL MIĘDZYNARODOWY

## Wprowadzenie

Postępujący proces globalizacji współczesnej gospodarki światowej wydaje się zjawiskiem trwałym. Determinuje on poziom oraz kierunki zmian, nie tylko wielkości makroekonomicznych (zarówno w skali światowej, ugrupowań integracyjnych oraz gospodarek narodowych), ale również w sposób istotny wpływa na zachowania pojedynczych podmiotów. Skala narastania zjawiska globalizacji, zwłaszcza od przełomu lat 80. i 90. XX wieku, każe postrzegać gospodarkę światową jako nowy ład, w którym zanikają rynki narodowe. Oznacza to zatem nasilenie integracji rynków w skali globalnej, szczególnie w zakresie wymiany towarowej, handlu usługami, rynków finansowych, czynnika pracy, wiedzy oraz technologii.

Zatem celem pracy jest analiza zależności między zjawiskiem globalizacji a poziomem, dynamiką oraz strukturą współczesnego handlu międzynarodowego. Należy zauważyć, że nowe uwarunkowania stworzyły możliwości radykalnych zmian w tym zakresie. Tradycyjna dominacja krajów Europy Zachodniej, Stanów Zjednoczonych oraz Japonii uległa zachwianiu. Pojawiły się nowe kraje (grupa BRIC, Azja Południowo-Wschodnia, Meksyk, Europa Środkowa) odgrywające coraz większą rolę w wymianie światowej, przy wykorzystaniu przewagi cenowej i pozycenowej tworzące nowe strumienie handlowe. Równocześnie kraje najsłabiej rozwinięte (*least developed countries*) są coraz bardziej marginalizowane. Zostanie to przeanalizowane w dalszej części pracy.

## 1. Globalizacja a poziom i dynamika handlu międzynarodowego

Globalizacja jest pojęciem relatywnie nowym. Upowszechniła się ona, w odniesieniu do sfery ekonomicznej, w latach 80. XX wieku (mimo że zmiany zachodziły już znacznie wcześniej)<sup>1</sup>. Wiązało się to przede wszystkim z radykalnymi

---

<sup>1</sup> Globalizacja i regionalizacja w gospodarce światowej, red. R. Orłowska, K. Żołądkiewicz, PWE, Warszawa 2012, s. 18.

zmianami w funkcjonowaniu gospodarek rynkowych, będącymi głównie konsekwencją ich głębokiej liberalizacji. W rezultacie nastąpił spadek roli państwa w gospodarce, umiędzynarodowienie kapitału, zwiększające jego mobilność, co doprowadziło do wzrostu znaczenia bezpośrednich inwestycji zagranicznych, a zatem wzrostu znaczenia korporacji transnarodowych (KTN), kreujących istotną część współczesnego handlu<sup>2</sup>.

Początek lat 80. ubiegłego wieku to także „rewolucja informatyczna”, która doprowadziła do radykalnych zmian w sferze produkcji, transportu, a także przepływu informacji. Dzięki tym zmianom przyspieszeniu uległo tempo wdrażania postępu technicznego<sup>3</sup>. W rezultacie nastąpił spadek przeciętnego poziomu cen, skrócenie czasu życia produktu oraz zwiększenie ilości substytutów dóbr konsumpcyjnych, dając początek kolejnym, nowym strumieniom handlowym.

Globalizacja to nie tylko zmiany w sferze gospodarczej, ale również i politycznej, kulturowej, prawno-organizacyjnej i wielu innych. Upowszechnienie się konsumpcyjnego modelu życia, naśladownictwo, standaryzacja wzorców popytowych pozwala na prawie nieograniczoną możliwość ekspansji handlowej na niejednokrotnie bardzo oddalonych od siebie rynkach towarowych.

W rezultacie powyższych zmian wielkość międzynarodowego handlu towarowego jest obecnie, licząc w cenach stałych, około dwudziestokrotnie wyższa aniżeli w roku 1950, natomiast licząc cenami bieżącymi – różnica jest blisko stu czterdziestokrotna<sup>4</sup>. W tym samym okresie wartość światowego PKB, liczonego w cenach stałych, wzrosła jedynie ośmiokrotnie<sup>5</sup>. Świadczy to o dynamicznym wzroście znaczenia handlu międzynarodowego w świecie. Potwierdzeniem tego może być silny przyrost relacji wielkości światowego eksportu do globalnego PKB. Wzrosła ona z około 9% w roku 1950 do ponad 22% w roku 2005<sup>6</sup>. Niewielkie załamanie wystąpiło pod tym względem w roku 2001, w którym wolumeny eksportu światowego obniżyły się z uwagi na kryzys polityczno-gospodarczy po zamachach z 11 września na Stany Zjednoczone. Również kryzysowy rok 2009 doprowadził do spadku

---

<sup>2</sup> M. Rewizorski, WTO i gospodarka światowa w dobie globalizacji, Wydawnictwo Uczelniane Politechniki Koszalińskiej, Koszalin 2011, s. 38.

<sup>3</sup> E. Haliżak, Ideowe problemy globalnego ładu liberalnego w gospodarce światowej – rola i znaczenie *Washington Consensus*, w: E. Haliżak, R. Kuźniar, J. Symonides, Globalizacja a stosunki międzynarodowe, Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz-Warszawa 2004, s. 15-25.

<sup>4</sup> J. Danielewski, Powojenny handel międzynarodowy, IKCHZ, Warszawa 1996, s. 39, obliczenia własne na podstawie: Roczników Statystycznych i Roczników Statystycznych Rzeczypospolitej Polskiej – różne lata.

<sup>5</sup> B. Mucha-Leszko, Rozwój powiązań w gospodarce światowej – etapy globalizacji i regionalizacji procesów gospodarczych, w: Współczesna gospodarka światowa – główne centra gospodarcze, red. B. Mucha-Leszko, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2005, s. 51-81.

<sup>6</sup> J. Danielewski, Powojenny handel międzynarodowy, IKCHZ, Warszawa 1996, s. 39, obliczenia własne na podstawie: Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2006, GUS, Warszawa 2006, s. 734 i 847.

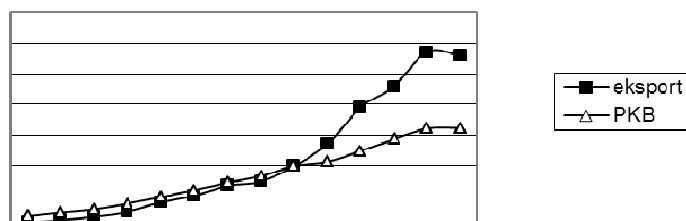
wielkości światowego eksportu (w stosunku do roku 2008 o około 12%)<sup>7</sup>. Dokładniejsze dane są zobrazowane w tabeli 1 i na rys. 1.

Tabela 1  
Zmiany wolumenu światowego eksportu i PKB w latach 1950-2010,  
rok 1990=100

Lata	Eksport	PKB
1950	9	19
1955	13	25
1960	18	30
1965	26	39
1970	41	50
1975	52	61
1980	68	73
1985	75	84
1990	100	100
1995	136	107
2000	196	125
2005	230	144
2010	294	162

Źródło: Za: B. Mucha-Leszko, Rozwój powiązań w gospodarce światowej, w: B. Mucha-Leszko, Współczesna gospodarka światowa. Główne centra gospodarcze, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2005, s. 77, obliczenia własne na podstawie: Roczniki Statystyczne i Roczniki Statystyczne Rzeczypospolitej Polskiej – różne lata, International Trade Statistics 2011, WTO, Geneva 2011, s. 20.

Analiza danych z tabeli 1 pozwala na dostrzeżenie radykalnego przyspieszenia tempa wzrostu światowego eksportu na przełomie lat 80. i 90. ubiegłego wieku. Staje się to jeszcze bardziej czytelne po przeniesieniu danych na rysunek.

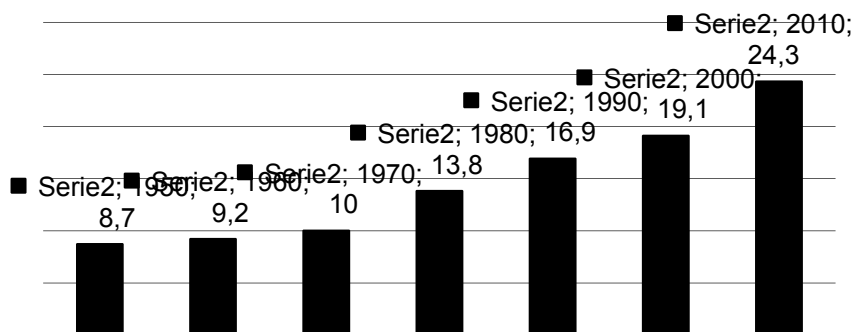


Rys. 1. Dynamika wolumenu światowego eksportu i PKB w wybranych latach (1950- 2010), rok 1990=100

Źródło: Obliczenia własne na podstawie: Roczniki Statystyczne i Roczniki Statystyczne Rzeczypospolitej Polskiej – różne lata i World Economic Outlook – October 2010, IMF, Washington DC 2010, s. 192-193.

<sup>7</sup> M. Fuquin, H. Guimbard, C. Herzog, D. Unal, World Economic Overview, CEPII, December 2010, s. 10-11, International Trade Statistics 2011, WTO, Geneva 2011, s. 20.

Rys. 1 potwierdza istotne przyspieszenie tempa wzrostu eksportu wraz z końcem lat 80. ubiegłego wieku. Do tego okresu tempo wzrostu globalnego PKB i eksportu było zbliżone. Dlatego relacja globalnego eksportu do PKB zaczęła znacząco wzrastać dopiero wraz z końcem lat 80. (rys. 2).



Rys. 2. Światowy eksport w relacji do PKB w latach 1950-2010 (w %)

Źródło: Obliczenia własne na podstawie: J. Danielewski, Powojenny handel międzynarodowy, IKCHZ, Warszawa 1996, s. 38-40; Roczniki Statystyczne i Roczniki Statystyki Międzynarodowej, op. cit., s. 204, 210, 214.

Niewspółmierne do tempa przyrostu światowego PKB nasilenie handlu międzynarodowego pod koniec lat 80. było konsekwencją globalizacji, ale również zmian politycznych pogłębiających ten proces. Był to okres szczególnie, charakteryzujący się m.in. zmianą doktryn ekonomicznych w wielu krajach. Postkeynesowska myśl etatystyczna była zastępowana prorynkowymi doktrynami, wywodzącymi się z ekonomii podaży. Proces ten był szczególnie nasilony w Stanach Zjednoczonych za prezydentury R. Reagana i w Wielkiej Brytanii rządzonej przez premier M. Thatcher. Podstawowym powodem odchodzenia od dotychczasowej doktryny była nieskuteczność polityki opartej na zarządzaniu popytem, a wywodzącej się z myśli keynesowskiej, w walce ze stagnacją gospodarczą lat 70. Była to sytuacja trwała w krajach Europy Zachodniej i Stanach Zjednoczonych – skutkująca nie tylko radykalnym ograniczeniem tempa wzrostu gospodarczego, ale również wzrostem bezrobocia i inflacji (stagflacją)<sup>8</sup>.

<sup>8</sup> R. Ciborowski, Wpływ zmian w polityce ekonomicznej i globalizacji na postęp techniczny i konkurencyjność Wielkiej Brytanii, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2004, s. 66-68; N. Crafts, G. Toniolo, Economic Growth in Europe since 1945, Cambridge University Press, Cambridge 1996, s. 81-82.

Powyższe przyczyny doprowadziły do zainteresowania ekonomią podaży, kładącą nacisk na redukcję kosztów, efektywność i konkurencję. Akceptująca w krótkim okresie wysokie bezrobocie, w sytuacji walki z inflacją dążąca do minimalizacji roli państwa doktryna stwarzała dobre warunki przyspieszenia procesów globalizacji. Zarazem sprzyjała dynamizacji powiązań handlowych w skali świata.

Kreowaniu nowych strumieni handlu sprzyjał również wzrost innowacyjności i przyspieszenie tempa wdrażania postępu technicznego, a w rezultacie wzrost znaczenia konkurencyjności międzynarodowej w warunkach otwierania się gospodarek. Tworzyło to konieczność (ze względu na ograniczoną chłonność rynku krajowego) ekspansji zewnętrznej przedsiębiorstw. Odbывała się ona zarówno poprzez powiązania handlowe, jak i produkcyjne (dynamiczny rozwój KTN).

Lata 80. to również nasilony wyścig zbrojeń, który sprzyjał działaniom proinnowacyjnym i postępowi technicznemu. Przyczynił się on w największym stopniu do upadku Bloku Wschodniego i przegranej rywalizacji państw opartych na centralnym administrowaniu z państwami, w których funkcjonował system rynkowy, ze sprawnym mechanizmem konkurencyjnym. Spowodowało to włączenie gospodarek postsocjalistycznych w obszar rynków międzynarodowych, a więc kolejną kreację nowych strumieni handlu.

Kryzys finansowy, trwający z przerwami w światowej gospodarce od końca 2007 roku, pobudził dyskusję na temat ładu światowego, kierunków i granic globalizacji<sup>9</sup>. Uaktywniły się środowiska kontestujące współczesny międzynarodowy ład gospodarczy – anty- i alterglobaliści, domagający się radykalnych jego korekt.

Prawdą jest, że globalizacja, poprzez likwidację barier w przepływach towarowych oraz czynników wytwórczych, zwiększa podatność gospodarki światowej na przenoszenie zjawisk kryzysowych. Globalny eksport spadł w roku 2009 (w relacji do 2008) w ujęciu wolumenowym o 12%, a w ujęciu wartościowym o 23%<sup>10</sup>, ale już w roku 2010 straty zostały odrobione. W ujęciu wolumenowym nastąpił wzrost o 13%, a wartościowo o około 22%<sup>11</sup>. Jest to argument za pozostawieniem współczesnego ładu międzynarodowego bez istotnych zmian, zwłaszcza że w niektórych obszarach zmiany takie nie są możliwe. Przykładem może być obszar związany z postępem technicznym, a więc z przepły-

<sup>9</sup> J. Żyżyński, Neoliberalizm – ślepa uliczka globalizacji, w: G. Kołodko, Globalizacja, kryzys i co dalej, Wydawnictwo Poltext, Warszawa 2010, s. 17-24; T. Kowalik, Kryzys systemu w perspektywie alterglobalizmu, w: G. Kołodko, op. cit., s. 57-68.

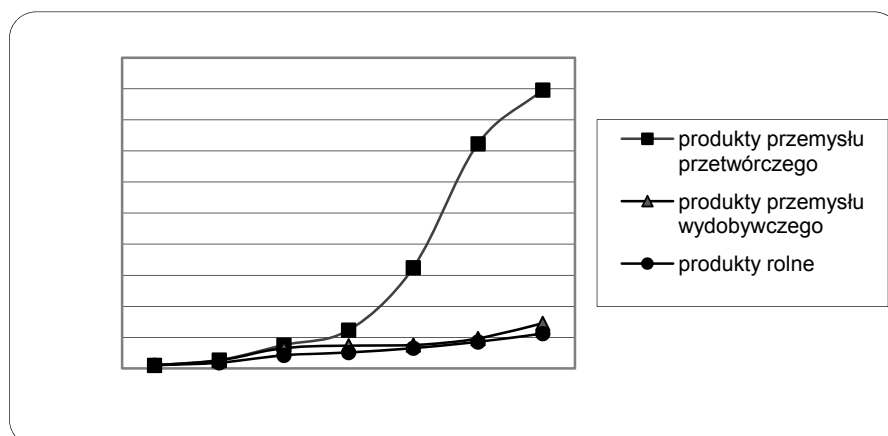
<sup>10</sup> International Trade Statistics 2011, op. cit., s. 204.

<sup>11</sup> Ibid.

wem informacji, transportem, czy też standaryzacją zachowań i gustów konsumentów w wyniku naśladowania.

## 2. Proces globalizacji a struktura handlu międzynarodowego

Równocześnie z dynamicznym przyrostem wielkości międzynarodowej wymiany towarowej doszło do istotnych zmian strukturalnych, zarówno w strukturze towarowej, jak i geograficznej. Nastąpił dynamiczny przyrost wymiany towarów przemysłu przetwórczego. W ostatnich 30 latach przyrost ten był prawie dziewięciokrotny (por. rys. 3). Oznacza to, że nowe strumienie handlu to przede wszystkim towary przetworzone pochodzenia przemysłowego. W badanym okresie występowało również dodatnie tempo wzrostu pozostałych grup towarowych, ale było ono radykalnie niższe, oscylując wokół 200% w ostatnim trzydziestoleciu. W ostatnim dziesięcioleciu różnica w tempach wzrostu nie uległa zmianie<sup>12</sup>.



Rys. 3. Zmiany poziomu handlu międzynarodowego według podstawowych grup towarowych w latach 1950-2010

Źródło: Obliczenia własne na podstawie: Roczniki Statystyki Międzynarodowej, GUS, Warszawa i International Trade Statistics, WTO, Geneva 2011, s. 204.

W konsekwencji należy uznać, że ostatnie dziesięciolecie w światowej wymianie handlowej charakteryzowały się dynamicznym spadkiem znaczenia tradycyjnej wymiany o charakterze międzygałęziowym oraz narastaniem udziału wymiany

<sup>12</sup> Ibid.

wewnątrzgałęziowej. Zatem proces globalizacji doprowadził do częściowej lub też całkowitej dezaktualizacji części teorii handlu międzynarodowego. W innych przypadkach zmusił do istotnego ich przerehabilitowania ze względu na zmiany otoczenia międzynarodowego. Wydaje się, że obecnie najbardziej przystającymi teoriami handlowymi, objaśniającymi kształtowanie się struktury towarowej, a także częściowo geograficznej handlu światowego, są teorie handlu wewnątrzgałęziowego oraz teoria podobieństwa preferencji S. Burenstama-Lindera<sup>13</sup>.

Teoria handlu wewnątrzgałęziowego jest teorią stosunkowo nową i otwartą. Została sformułowana w latach 70. ubiegłego stulecia przez H.G. Grubela i J.P. Lloyda<sup>14</sup>. Zasadnicza różnica między teoriami klasycznymi handlu międzynarodowego a teorią handlu wewnątrzgałęziowego polega na tym, że przedmiotem handlu między partnerami w tej drugiej są towary będące bliskimi substytutami w sferze produkcji, konsumpcji lub w obu tych sferach łącznie. Tak więc są to przemysłowe towary przetworzone. Dominują one w wymianie handlowej, a tempo wzrostu ich udziału w eksporcie jest długookresowo wyższe od tempa dla pozostałych grup towarowych – rys. 3.

Szczególnie wysoki przyrost wymiany wewnątrzgałęziowej miał miejsce w okresie lat 90. XX wieku, a także w początkach XXI wieku<sup>15</sup>. Najwyższe wskaźniki w tym względzie osiągają najbardziej rozwinięte kraje Europy Zachodniej (szczególnie Niemcy, Francja, Holandia, Wielka Brytania, Dania), w których wymianie handel wewnątrzgałęziowy stanowi ponad 50% udziału<sup>16</sup>. Tego typu specjalizacja narasta również i w przypadku innych krajów wiodących w handlu międzynarodowym. Przykładowo, nowe strumienie handlu chińskiego oparte są na specjalizacji wewnątrzgałęziowej i dobrach *high-tech* (poziomy handel wewnątrzgałęziowy) oraz *medium-tech* (pionowy handel wewnątrzgałęziowy). Współcześnie wskaźniki intensywności handlu wewnątrzgałęziowego Chin kształtują się na poziomie zbliżonym do Polski (około 40% udziału w całości obrotów, podczas, gdy w roku 1980 nie sięgały nawet 1%)<sup>17</sup>. Dotyczy to zarówno wymiany z krajami Unii Europejskiej, jak i Stanami Zjednoczonymi<sup>18</sup>. Zatem nie tylko w przypadku starych krajów przemysłowych, ale również i nowo uprzemysłowionych, następuje radykalny wzrost tego typu specjalizacji.

<sup>13</sup> J. Misala, Wymiana międzynarodowa i gospodarka światowa. Teoria i mechanizmy funkcjonowania, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2005, s. 62-66.

<sup>14</sup> Ibid., s. 75-76.

<sup>15</sup> M. Brulhart, An Account of Global Intra-industry Trade, 1962-2006, „The World Economy” 2009, s. 402.

<sup>16</sup> E. Czarny, K. Śledziwska, Polska w handlu światowym, PWE, Warszawa 2009, s. 214, 237-239.

<sup>17</sup> J. Zhang, A. van Witteloostuijn, Ch. Zhou, Chinese Bilateral Intra-Industry Trade: A Panel Data Study for 50 Countries in the 1992-2001 Period, „Review of World Economics” 2005, Vol. 141, No. 3, s. 524.

<sup>18</sup> Ibid.

Globalizacja, o czym wspomiano, to naśladowictwo ze strony konsumentów, standaryzacja gustów, a więc i popytu. Sprzyja to handlowi wewnątrzgałęziowemu poprzez tworzenie i oferowanie substytutów. Bazuje na tym S. Burenstam-Linder, autor teorii podobieństwa preferencji<sup>19</sup>. Według autora tej teorii, kraj eksportuje przede wszystkim te towary, na które występuje reprezentatywny popyt na rynku krajowym, to znaczy taki, który gwarantuje podjęcie opłacalnej produkcji na rynek krajowy i skuteczną konkurencję z dostawcami zagranicznych substytutów. Taki pogląd S. Burenstama-Lindera wynikał z jego niewiary w możliwość pozyskania relatywnie pełnych, prawdziwych informacji na temat rynków międzynarodowych. Stąd też warunkiem rozpoczęcia ryzykownej produkcji eksportowej jest produkcja kierowana na rynek wewnętrzny, relatywnie dobrze rozpoznany.

Zdaniem S. Burenstama-Lindera towary krajowe powinny być przede wszystkim kierowane (eksportowane) na te rynki, które charakteryzują się występowaniem wyżej wspomnianego, reprezentatywnego popytu<sup>20</sup>. Popyt ten zarówno w kraju, jak i na rynkach partnerów handlowych zazwyczaj nie może być zaspokojony w pełni towarami krajowymi. Istnieje więc realna szansa skutecznej konkurencji towarów z zagranicy. Zatem część popytu jest zaspokajana za pomocą towarów zagranicznych. Oznacza to możliwość jednoczesnego realizowania eksportu i importu określonej grupy towarów, czyli intensywność wewnątrzgałęziowych obrotów handlowych jest tym wyższa, im bardziej będą zbliżone do siebie struktury popytu krajów-partnerów handlowych. Dotyczy to przede wszystkim produktów przetwórstwa przemysłowego. Stąd radykalny wzrost ich udziału w strukturze towarowej handlu międzynarodowego w ostatnich 30 latach (por. rys. 3).

Standaryzacja popytu i wynikający stąd rozwój specjalizacji wewnątrzgałęziowej w handlu światowym stworzyły idealne warunki ekspansji handlowej krajom zdolnym do naśladowictwa (imitacji). Znajduje to swoje odzwierciedlenie w zmianach struktury geograficznej handlu światowego. Regiony gospodarczo rozwinięte, mimo ciągłej dominacji w światowej wymianie handlowej, tracą na znaczeniu. Ich udział w światowym eksporcie w 2010 roku wyniósł 54,7%<sup>21</sup>, podczas gdy w roku 1995 udział ten wynosił 70,0%<sup>22</sup>. Ustępują one

<sup>19</sup> J. Misala, *Wymiana międzynarodowa i gospodarka światowa...*, op. cit., s. 72.

<sup>20</sup> J. Misala, *Historia rozwoju teorii i polityki konkurencyjności międzynarodowej*, op. cit., s. 133-134.

<sup>21</sup> Obliczenia własne na podstawie: *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2011*, GUS, Warszawa 2011, s. 743.

<sup>22</sup> *Rocznik Statystyki Międzynarodowej 2009*, GUS, Warszawa 2010, s. 71.



miejsca szybko rozwijającym się krajom Azji Południowej i Wschodniej, a także Ameryki Południowej oraz Europy Wschodniej i Środkowej.

Tabela 2

## Liderzy światowego eksportu w latach 2000 i 2010

2000				2010			
Lp.	Kraj	W mld USD	W % eksportu światowego	Lp.	Kraj	W mld USD	W % eksportu światowego
1	Stany Zjednoczone	780,4	12,5	1	Chiny	1579,6	11,2
2	Niemcy	549,7	9,8	2	Stany Zjednoczone	1277,5	9,0
3	Japonia	479,4	7,6	3	Niemcy	1271,3	9,0
4	Francja	296,2	5,4	4	Japonia	769,8	5,4
5	Wielka Brytania	283,3	4,9	5	Francja	512,9	3,6
6	Kanada	277,0	4,3	6	Holandia	492,3	3,5
7	Włochy	236,6	4,2	7	Republika Korei	466,4	3,3
8	Holandia	210,9	3,6	8	Włochy	447,5	3,2
9	Chiny	195,1	3,5	9	Belgia	411,3	2,9
10	Belgia	181,3	3,2	10	Wielka Brytania	410,7	2,9

Źródło: Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2011, GUS, Warszawa 2011, s. 866.

Dominacja Chin w światowym eksporcie jest faktem bezspornym. Równocześnie jednak wzrasta znaczenie innych krajów z tej części świata. W porównaniu z rokiem 2000 dynamika eksportu, liczona w cenach stałych dla wiodących eksporterów azjatyckich, wyniosła odpowiednio: dla Indii – 206%, Indonezji – 242%, Malezji – 208%, Singapuru – 236%, Tajwanu – 181% i Wietnamu – 514%. Ten sam wskaźnik dla Brazylii wyniósł 213%, natomiast dla Meksyku 173%. Równocześnie wysokie tempo wzrostu eksportu wystąpiło w krajach Europy Środkowej i Wschodniej. W Polsce było to 266%, natomiast w Rosji 385%<sup>23</sup>. W tym samym czasie adekwatny wskaźnik dla krajów wysoko rozwiniętych wyniósł 137%<sup>24</sup>. Utrzymanie tej tendencji w przyszłości skutkować będzie dalszymi zmianami w strukturze geograficznej handlu światowego.

<sup>23</sup> Obliczenia własne na podstawie: International Trade Statistics 2011, op. cit., s. 210-214.

<sup>24</sup> Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2011, op. cit., s. 743.

## Podsumowanie

Postępująca globalizacja wydaje się trwałym procesem, oddziaływającym na wszystkie sfery życia gospodarczego, w tym również i światową wymianę towarową. Doprowadziła ona do radykalnych zmian w funkcjonowaniu gospodarki światowej, tworząc w zasadzie nową jakość. W wyniku tego procesu nastąpiły głębokie zmiany zarówno w poziomie i dynamice światowej wymiany handlowej, jak również w strukturze towarowej oraz geograficznej handlu światowego. Narastanie znaczenia handlu przetworzonymi towarami przemysłowymi doprowadziło do spadku znaczenia tradycyjnych przewag konkurencyjnych, wynikających z zasobności gospodarek w czynniki wytwórcze.

W konsekwencji pojawiły się nowe teorie handlowe tłumaczące przemiany w handlu międzynarodowym. Szczególną uwagę należy w tym przypadku zwrócić na teorie handlu wewnątrzgałęziowego, ponieważ większość nowych strumieni handlowych przyjmuje taką postać, a jego znaczenie wzrasta zarówno w krajach wysoko rozwiniętych, jak i w przypadku krajów nowo uprzemysłowionych.

Pomimo nasilonej i poważnej dyskusji na temat przyszłości zglobalizowanej gospodarki, odbywającej się w warunkach kryzysu światowego, nie dostrzega się istotnych szans na zmiany. Zjawisko to jest trwałe, niepoddające się przemianom. Dlatego należy założyć, że będzie długookresowo determinować funkcjonowanie światowej gospodarki.

## GLOBALIZATION AND CONTEMPORARY INTERNATIONAL TRADE

### Summary

Globalization is a process that strongly influences the functioning of modern economies. One of the spheres, which has been undergone significant transformation as a result of globalization, is international trade. Since the eighties of last century, there has been a dynamic growth, which is reflected in growing of the relation of exports to GDP. There was also a radical change in the commodity and geographical structure. The new trade flows are created primarily by industrial and processed goods. Therefore, the importance of intra-industry trade is increased, a new geographical structure is created. Moreover, importance of the countries of Southeast Asia, particularly China and India, and Brazil, Mexico and Russia, which joined the group leaders, is growing.